

**Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Katowicach**

Katowice, dnia 11 czerwca 2010 r.

**Pani
Małgorzata KOSEK
Dyrektor Oddziału
Gospodarowania Nieruchomościami
Polskich Kolei Państwowych S.A.
w Katowicach**

LKA-41120-01-01/2010/S/10/001

Na podstawie art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli¹, zwanej dalej „ustawą o NIK”, Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Katowicach przeprowadziła kontrolę w PKP S.A. Oddział Gospodarowania Nieruchomościami w Katowicach (zwanym dalej „Oddziałem” lub „OGN”), której przedmiotem było gospodarowanie mieniem tej jednostki w zakresie zawarcia i rozliczenia umów na dzierżawę kotłowni i dostawę ciepła w latach 2007-2008.

W związku z kontrolą, której wyniki przedstawione zostały w protokole kontroli, podpisanym w dniu 25 marca 2010 r., Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 60 ustawy o NIK, przekazuje Pani Dyrektor niniejsze

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

Najwyższa Izba Kontroli ocenia negatywnie działania Oddziału w zakresie spraw objętych kontrolą.

Powyższą ocenę uzasadniają następujące oceny częściowe i ustalenia kontroli:

W latach 2007-2008 Oddział przygotował i realizował koncepcję zaopatrzenia w ciepło, wytwarzane przez podmiot zewnętrzny z wykorzystaniem kotłowni należących do OGN. Koncepcję tę, zmieniającą stosowany wcześniej system dostawy ciepła, wdrożył były dyrektor Oddziału M.P. Polegała ona na wydzierżawieniu w dniu 3 października 2007 r.,

¹ Dz. U z 2007 r. Nr 231, poz. 1701 ze zm.

na okres 5 lat (do 2012 r.), spółce „TRROL”² 26 kotłowni zasilanych paliwem stałym oraz zobowiązaniu tej spółki (na podstawie odrębnych umów) do wytwarzania w tym okresie, z wykorzystaniem tych kotłowni, energii cieplnej i dostarczania jej, m.in. do obiektów należących do Oddziału (w tym dworców kolejowych)³.

1. Koncepcję tę przygotowano w sposób nierzetelny i prowadzący do niegospodarnego wydatkowania środków OGN. Przed zawarciem ww. umów nie przeprowadzono rzetelnej analizy warunków i skutków powyższych przedsięwzięć, niezbędnej dla właściwego zabezpieczenia interesu ekonomicznego Oddziału. Realizacja koncepcji, którą wdrożono na okres 5 lat w sytuacji planowanego wyłączenia z eksploatacji niektórych kotłowni, co nastąpiło w II połowie 2009 r.⁴, wiązała się z pokrywaniem przez Oddział kosztów dostaw ciepła w okresie całorocznym, w tym poza sezonem grzewczym. W związku z tym, zdaniem NIK, ponoszenie przez Oddział niektórych kosztów, związanych z tymi kotłowniami, np. zaliczek na roboty remontowe, było działaniem niegospodarnym.
2. Łączna wartość netto zobowiązań Oddziału, wynikających z 26 umów zawartych ze spółką TRROL na dostawy ciepła, wynosiła 12.407,2 tys. PLN (tj. 3.291,9 tys. EURO wg kursu średniego NBP dla EURO na dzień zawarcia umów). W poprzedzającym zawarcie tych umów przetargu na dzierżawę objęte nim kotłownie ujęto w dwóch zadaniach (pierwsze z nich obejmowało 17, a drugie – 9 kotłowni). Łączna wartość netto zobowiązań OGN wynikających z umów dostawy ciepła z kotłowni ujętych w pierwszym zadaniu wynosiła 1.701,1 tys. EURO, a z kotłowni zgrupowanych w drugim z tych zadań – 1.590,8 tys. EURO. Ponadto, wartość zobowiązań wynikających z każdej z 24 umów dostawy ciepła przekraczała kwotę 50 tys. EURO.

NIK negatywnie ocenia zawarcie przez Oddział umów ze spółką TRROL na dostawę ciepła ze względu na naruszenie obowiązujących w PKP S.A. zasad zaciągania zobowiązań oraz wyłonienie podmiotu dostarczającego ciepło w wyniku przetargu na dzierżawę kotłowni, tj. z pominięciem oceny warunków dostawy ciepła.

² Pełna nazwa: Zakład Administracji Budynków i Obiektów Budowlanych „TRROL” Sp. z o. o. z siedzibą w Siemianowicach Śląskich.

³ Przeprowadzone przez Oddział postępowanie przetargowe dotyczyło dzierżawy 27 kotłowni, przy czym jedną z nich (Katowice Piotrowice ul. Asnyka) wyłączono z tego postępowania w czasie jego trwania, a drugą (dworzec w Zabrze) przekazano na podstawie cesji innej spółce PKP S.A. (w I kw. 2008 r., już po rozstrzygnięciu przetargu).

⁴ W 2009 r. z 25 kotłowni obsługiwanych przez spółkę TRROL 7 zostało wyłączonych z eksploatacji. Za remonty tych kotłowni Oddział zapłacił w pierwszym roku obowiązywania umów (zaliczkowo) 216,4 tys. zł brutto, co stanowiło 30,8% kwoty zapłaconej łącznie (zaliczkowo) za remonty wydzierżawionych kotłowni w powyższym okresie.

Były Dyrektor OGN (M.P.) nie uzyskał, wymaganej pod rygorem nieważności, pisemnej zgody Zarządu PKP S.A. na zaciągnięcie zobowiązań wynikających z tych umów, pomimo że ich wartość netto (liczona dla każdej z 24 umów oraz dla każdego zadania, w które połączono wydierżawiane kotłownie i związane z nimi umowy) przekraczała kwotę 50 tys. EURO.

Umowy na dostawę ciepła zawarto z podmiotem (spółką TRROL) wyłonionym w przetargu w trybie kodeksu cywilnego na dzierżawę kotłowni, w sytuacji gdy faktycznie głównym przedmiotem zobowiązania stron - z uwagi na wysokość kosztów, które miał ponieść OGN - była dostawa energii cieplnej (łącznie wartość umów dzierżawy, tj. 296,7 tys. EURO, była ponad 11-krotnie niższa od wartości umów dostawy ciepła, wynoszącej 3.291,9 tys. EURO). W ocenie NIK, taki sposób wyłonienia dostawcy ciepła mógł być spowodowany zamiarem omińnięcia obowiązku zastosowania ustawy z dnia 29 stycznia 2004 r. *Prawo zamówień publicznych* (zwanej dalej „ustawą PZP”)⁵, do czego Oddział (jako jednostka organizacyjna PKP S.A.) był zobowiązany w zakresie wykonywanej działalności sektorowej⁶, a także obowiązku uzyskania zgody Zarządu PKP S.A. na zaciągnięcie zobowiązań wynikających z umów dostawy ciepła⁷.

Ustawy PZP nie zastosowano również w wyniku podzielenia zamówienia na dostawę ciepła (z wszystkich kotłowni łącznie lub z kotłowni połączonych w zadania) na 26 zamówień dostawy ciepła z poszczególnych wydierżawionych kotłowni, tj. zawarcia 26 odrębnych umów na dostawę ciepła. W przypadku udzielenia jednego zamówienia (zawarcia jednej umowy na dostawę ciepła z wszystkich kotłowni) lub udzielenia dwóch zamówień (zawarcia dwóch umów na dostawę ciepła z kotłowni zgrupowanych w dwa zadania) Oddział byłby zobowiązany, przy zawieraniu tych umów, do zastosowania przepisów ustawy PZP ze względu na charakter i wartość zamówienia. Wartość netto zobowiązań wynikających z takich umów przekraczała bowiem równowartość kwoty 422 tys. EURO⁸. Niezależnie od tego, zobowiązania OGN wynikające z jednej z umów dostawy ciepła (związanej z kotłownią w Sosnowcu Maczkach) przekraczały

⁵ W brzmieniu ustawy z Dz. U. z 2004 r. Nr 19, poz. 177 ze zm.

⁶ Zgodnie ze stanowiskiem Wiceprezesa Urzędu Zamówień Publicznych, wyrażonym w piśmie z 29.10.2004 r.

⁷ Świadczyć o tym może także fakt, iż b. dyrektor Oddziału, przed ogłoszeniem ww. przetargu, wnioskuje (pismem z 16.04.2007 r.) do Zarządu PKP S.A. o wyrażenie zgody na zaciągnięcie zobowiązania w wysokości przekraczającej 50 tys. EURO, polegającego na zleceniu firmie zewnętrznej zarządzania kotłowniami lokalnymi w latach 2007-2012. Na realizację tego przedsięwzięcia M.P. nie uzyskał jednak zgody Zarządu PKP S.A.

⁸ Określonej w § 1 pkt 3 rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 19 maja 2006 r. *w sprawie kwot wartości zamówień oraz konkursów, od których jest uzależniony obowiązek przekazywania ogłoszeń Urzędowi Oficjalnych Publikacji Wspólnot Europejskich* (Dz. U. Nr 87, poz. 604 ze zm.).

równowartość kwoty 422 tys. EURO tzn., że zamówienie to powinno zostać udzielone zgodnie z wymogami ustawy PZP.

W wyjaśnieniach pracownicy Oddziału tłumaczyli, że przedmiotem zamówienia była dzierżawa kotłowni (a nie dostawa ciepła), co nie wymagało stosowania ustawy PZP ani zgody Zarządu PKP S.A. na zaciągnięcie zobowiązań. Odpowiedzialność za powstanie ww. nieprawidłowości ponosi były Dyrektor OGN, który zawarł ww. umowy ze spółką TRROL.

3. NIK negatywnie ocenia zarówno przygotowanie, przeprowadzenie, jak i rozstrzygnięcie postępowania przetargowego na dzierżawę należących do Oddziału kotłowni i dostawę ciepła w latach 2007-2012. Ocenę tę potwierdzają następujące nieprawidłowości:
- a) pominięcie – w konsekwencji wyłonienia dostawcy ciepła w wyniku przetargu na dzierżawę kotłowni – oceny ofert w zakresie dotyczącym najistotniejszych składników kosztów, które ponosił OGN, tj. wysokości stawek taryfowych za dostawę ciepła;
 - b) nieumieszczenie we wzorach umów, stanowiących część dokumentacji przetargowej, a następnie w zawartych ze spółką TRROL umowach dzierżawy kotłowni i dostawy ciepła, postanowień zabezpieczających interes ekonomiczny Oddziału, w tym m.in.:
 - postanowień zobowiązujących wyłonionego oferenta do zaangażowania zadeklarowanych w jego ofercie środków finansowych w kwocie 600 tys. zł (732 tys. zł brutto) na remonty kotłowni, modernizacje i inwestycje proekologiczne oraz w kwocie 130 tys. zł (158,6 tys. zł brutto) na opracowanie audytów energetycznych, mimo że wysokość zadeklarowanych środków własnych na te cele stanowiła aż dwa z trzech kryteriów oceny ofert w postępowaniu przetargowym (o łącznej wadze 50 %) i miała, zgodnie z zamiarem OGN, przyczynić się do ograniczenia wydatków Oddziału;
 - postanowień umożliwiających skuteczny nadzór i kontrolę prawidłowości realizacji przez spółkę TRROL obowiązków określonych w tych umowach, w tym obowiązków związanych z korzystaniem z mienia Oddziału (np. dotyczących obsługi i prawidłowej eksploatacji kotłowni);
 - postanowień o karach umownych za niewłaściwe wykonanie umów⁹;

⁹ Część postanowień zabezpieczających interes Oddziału została w sposób nieuzasadniony i niewyjaśniony usunięta z projektów umów, które sporządzono w fazie przygotowawczej postępowania przetargowego. Dotyczyło to, m.in., postanowień o stosowaniu kar umownych za niewłaściwe wykonywanie umów, skutków wcześniejszego rozwiązania umowy, wzajemnych rozliczeń stron, protokolarnego potwierdzania realizacji usług przez właściwego terenowo

- c) zatwierdzenie przez byłego dyrektora Oddziału dokumentacji przetargowej, zawierającej nierzetelne dane o dzierżawionych kotłowniach¹⁰;
- d) zmiany treści umów zawartych ze spółką TRROL w stosunku do wzorów tych umów określonych w dokumentacji przetargowej oraz oferty złożonej przez tę spółkę (zmiany dotyczyły m.in. zmniejszenia zakresu ochrony ubezpieczeniowej), co stanowiło naruszenie warunków postępowania przetargowego¹¹ i było niezgodne z przepisami art. 70¹ § 4 kodeksu cywilnego;
- e) rozstrzygnięcie przetargu w postępowaniu dwustopniowym, nieprzewidzianym w warunkach postępowania przetargowego, co było niezgodne z art. 70¹ § 4 kodeksu cywilnego, a także z naruszeniem zasad równości szans i uczciwej konkurencji, określonych w § 4 regulaminu komisji przetargowej; naruszenie to polegało na niezasadnym, w ocenie NIK, odrzuceniu oferty spółki „RAD – Energy” z powodu zaniżonej, zdaniem komisji przetargowej, ceny audytów energetycznych; NIK zwraca także uwagę, że ofertę ww. spółki (która otrzymała najwyższą ilość punktów w pierwszym etapie postępowania) odrzucono po pobieżnej i niestarannej weryfikacji, podczas gdy oferty spółki TRROL nie poddano jakiegokolwiek weryfikacji, pomimo znajdujących się w niej niespójności (m.in. w zakresie uprawnień audytora energetycznego);
- f) określenie w każdej z umów na dostawę ciepła różnych sposobów rozliczania kosztów w pierwszym roku ich obowiązywania¹², co przyczyniło się do nieprawidłowości w rozliczaniu wykonania tych umów.

Zarządcę Rejonu Administrowania i Utrzymania Nieruchomości (jako podstawy przyjęcia faktury i zapłaty) oraz kompensaty zobowiązań stron.

¹⁰ Dane o tych kotłowniach w dokumentacji przetargowej różniły się od informacji w protokołach zdawczo-odbiorczych (sporządzonych w związku z przekazaniem tych kotłowni spółce TRROL). Różnice te dotyczyły mocy nominalnych kotłów w 9 z 26 kotłowni oraz roku produkcji 9 z 26 tych urządzeń.

¹¹ Według „Warunków przetargu” (część IX – „Warunki umowy”), umowy na dzierżawę kotłowni oraz na dostawę ciepła miały zostać zawarte wg załączonych do tego dokumentu wzorów i nie mogły ulec zmianie po złożeniu oferty. „Warunki przetargu” nie zawierały postanowień przewidujących zmianę treści wzorów umownych.

¹² Pracownicy Oddziału uczestniczący w postępowaniu przetargowym i zawarciu umów nie potrafili wyjaśnić, które z tych sposobów i zasad stosowano do rozliczeń kosztów w pierwszym roku obowiązywania umów. Zgodnie § 5 ust. 1 lit a i b umów dostawy ciepła, taryfa letnia obejmowała „uzasadnione roczne koszty wykonywania działalności gospodarczej w zakresie zaopatrzenia w ciepło” bez wartości dostarczanego ciepła, a taryfa zimowa obejmowała „uzasadnione roczne koszty wykonywania działalności gospodarczej w zakresie zaopatrzenia w ciepło”, w tym wartość dostarczanego ciepła. Z kolei, w załącznikach nr 1 do ww. umów, stanowiących ich integralną część, postanowiono, że dzierżawca/dostawca za wytworzone ciepło będzie pobierał wynagrodzenie, w terminie do 31.05.2008 r., według taryfy uwzględniającej: „1) uzasadnione planowane roczne koszty zarządzania w zakresie zaopatrzenia w ciepło, 2) uzasadnione planowane roczne koszty rozwoju i modernizacji oraz kosztów realizacji inwestycji proekologicznych w kotłowniach, 3) uzasadniony zwrot z kapitału zaangażowanego w działalność o której mowa w pkt. 1 i 2”. Suma planowanych uzasadnionych rocznych kosztów oraz uzasadnionego zwrotu kapitału, o których mowa w ust. 3 pkt 1-3 miała stanowić uzasadniony planowany przychód dostawcy/dzierżawcy ze sprzedaży ciepła, będący podstawą kalkulacji cen i stawek opłat ustalanych w taryfach w pierwszym roku realizacji umowy.

Odpowiedzialność za ww. nieprawidłowości ponosi były dyrektor Oddziału oraz naczelnicy i pracownicy wydziałów merytorycznych OGN, którzy przygotowywali i uzgadniali dokumentację przetargową, a także członkowie komisji przetargowej, która prowadziła to postępowanie.

4. NIK negatywnie ocenia zawarcie i realizację umów ze spółką TRROL w zakresie zasad i warunków dostawy ciepła, ze względu na, m.in:
- a) określenie w tych umowach stawek taryfowych za dostawę ciepła jedynie na podstawie kalkulacji wykonanych przez spółkę TRROL, bez ich weryfikacji przez OGN. Stawki te obejmowały, zarówno koszty wytworzenia ciepła, jak i nieuzasadnione koszty eksploatacyjne i remontowe (w tym niektóre koszty bezpośrednie oraz zróżnicowane co do wartości narzuty kosztów pośrednich i zysku), a zespół ds. negocjacji stawek taryfowych powołano dopiero w grudniu 2007 r., tj. dwa miesiące po zawarciu umów. Ustalone w ten sposób stawki obciążały Oddział bez względu na faktycznie wykonane świadczenia, w tym zwłaszcza usługi remontowe;
 - b) niewyegzekwowanie, w pierwszym roku obowiązywania umów na dzierżawę kotłowni i dostawę ciepła, zawartego w tych umowach zobowiązania spółki TRROL do rozliczenia (do 31.05.2008 r.) poniesionych przez OGN, w ramach okresowych płatności na rzecz tej spółki, kosztów usług remontowych, dzierżawy, audytów energetycznych i kosztów eksploatacyjnych, które wyniosły łącznie ponad 1,5 mln zł brutto (poprzestano jedynie na rozliczeniu kosztów wytworzenia ciepła w tym okresie). Nierozliczenie kosztów faktycznie poniesionych przez Oddział (OGN płacił zaliczki, które miały być co roku rozliczane), w połączeniu z wyżej opisanym sposobem ustalenia stawek taryfowych, skutkowało niegospodarnym, w ocenie NIK, wydatkowaniem środków Oddziału z tytułu realizacji umów dostawy ciepła;
 - c) niewydatkowanie przez spółkę TRROL, w ostatecznym rozliczeniu, w okresie objętym kontrolą, zadeklarowanych w postępowaniu przetargowym środków własnych na remonty kotłowni i audyty energetyczne, wskutek niezabezpieczenia interesów OGN w zawartych umowach.

Odpowiedzialność za powyższe nieprawidłowości ponoszą: b. Dyrektor Oddziału, a także Naczelnik Wydziału Planowania i Analiz Ekonomicznych, b. Naczelnik Wydziału Eksploatacji i Technicznego Utrzymania Nieruchomości oraz pracownicy uczestniczący w negocjacjach ze spółką TRROL (prowadzonych pod przewodnictwem b. Zastępcy Dyrektora ds. Technicznych OGN).

Ponadto, w toku kontroli stwierdzono inne nieprawidłowości, związane z realizacją umów Oddziału ze spółką TRROL, w tym m.in.:

- a) wydzierżawiając i przekazując spółce TRROL kotłownię wraz z wyposażeniem, OGN nie zinwentaryzował rzetelnie składników swojego majątku w tych kotłowniach, w tym zapasów opału; rzetelnej inwentaryzacji tych składników, w tym środków trwałych zainstalowanych przez ww. spółkę, nie przeprowadzono również po rozwiązaniu umów dzierżawy i po dokonaniu odbioru wydzierżawionego uprzednio mienia¹³;
 - b) nierzetelne weryfikowanie i dokumentowanie, przez właściwych terenowo zarządców Rejonów Administrowania i Utrzymania Nieruchomości, realizacji przez spółkę TRROL obowiązków wynikających z zawartych umów; ustalono, że czynności zarządców ograniczały się wyłącznie do kontroli dostarczania przez tę spółkę ciepła do ogrzewanych pomieszczeń, natomiast nie dotyczyły prawidłowości realizacji pozostałych obowiązków umownych, w tym prowadzenia remontów i bezpiecznej eksploatacji kotłowni (np. spółka TRROL eksploatowała kotłownię w Tarnowskich Górach, która została wyłączona z użytkowania przez kominiarza z uwagi na groźbę zawalenia komina).
5. NIK negatywnie ocenia skutki finansowe realizowanej w latach 2007-2008 koncepcji dzierżawy kotłowni i dostawy ciepła przez spółkę TRROL. W okresie od 11 października 2007 r. do 14 października 2008 r. OGN poniósł nieuzasadnione i/lub nieudokumentowane koszty (wraz z podatkiem VAT) w kwocie co najmniej 1.308.814 zł, co stanowiło 41,5 % kwoty zapłaconej przez Oddział spółce TRROL z tytułu umów dostawy ciepła. Na kwotę tę składały się:
- a) koszty poniesione na usługi remontowe w sposób niezgodny z postanowieniami umów w kwocie 1.189.213 zł, w tym:
 - koszty z tytułu nieudokumentowanych remontów w wysokości 825.739 zł, z czego 186.857 zł zapłacono spółce TRROL za remonty w 11 kotłowniach¹⁴, w których spółka ta nie wykonała jakichkolwiek prac remontowych¹⁵; brak niezbędnej

¹³ W trakcie kontroli NIK, w marcu 2010 r., w sześciu kotłowniach dzierżawionych przez spółkę TRROL sporządzono komisyjnie protokoły ujawnienia środków trwałych (tj. kotłów żeliwnych lub stalowych, eksploatowanych od 2007 r. lub 2008 r.) i protokoły, w których oszacowano wartość tych urządzeń. Wartość początkowa ujawnionych kotłów c.o. wyniosła łącznie 123,1 tys. zł. Kotły te ujęto w ewidencji księgowej Oddziału w grudniu 2009 r. (przed zamknięciem ksiąg rachunkowych za 2009 r.).

¹⁴ Dotyczyło to następujących kotłowni: Herby, Katowice ul. Gliwicka, Cieszyn Marklowice, Golezów dworzec, Ustroń, Wisła Głębcze, Milówka, Pietrzykowiec Żywieckie, Rajcza, Żywiec, Sosnowiec ul. Skwerowa.

¹⁵ Łączna wartość wykonanych przez spółkę TRROL w okresie od października 2007 r. do sierpnia 2009 r. robót remontowych (w 9 kotłowniach) – określona na podstawie sporządzonych przez tę spółkę kosztorysów powykonawczych - wyniosła 204,6 tys. zł, w tym 86,3 tys. zł w pierwszym i 118,2 tys. zł w drugim roku

dokumentacji dotyczącej realizacji i rozliczenia ww. umów uniemożliwił dokładne ustalenie faktycznego zakresu rzeczowego i finansowego przeprowadzonych przez spółkę TRROL prac remontowych¹⁶;

- koszty z tytułu wykonanych przez spółkę TRROL audytów energetycznych w kwocie 54.728 zł, które zgodnie z postanowieniami umów dzierżawy kotłowni miały zostać sfinansowane przez tę spółkę. Ponadto, zdaniem NIK, przeprowadzone audyty nie spełniały wymogów określonych w zawartych umowach, gdyż nie mogły stanowić podstawy dla przeprowadzenia inwestycji i remontów urządzeń technicznych w celu obniżenia kosztów wytworzenia ciepła¹⁷. NIK zwraca także uwagę, że wykonane audyty nie spełniały wymogów ustalonego w obowiązujących przepisach zakresu audytu energetycznego lokalnego źródła ciepła, zlokalizowanego poza zaopatrywanym przez to źródło budynkiem lub źródła zaopatrującego więcej niż jeden budynek (w tym m.in. w zakresie inwentaryzacji techniczno-budowlanej i technologicznej oraz opisu technicznego i szkiców)¹⁸;

- koszty z tytułu utrzymania tzw. brygady remontowej, czyli pogotowia awaryjnego, w wysokości 308.746 zł (wraz z pochodnymi), które zgodnie z postanowieniami umów dzierżawy (§ 6 ust. 1 pkt. 6) powinna ponieść spółka TRROL, jako koszty utrzymania kotłowni w stanie przydatnym do umówionego użytku;

b) koszty z tytułu czynności eksploatacyjnych w wysokości 119.601 zł, w tym:

- koszty nieudokumentowanych usług kominiarskich i ubezpieczenia OC w wysokości 75.616 zł,

obowiązywania umów. Żaden z tych remontów nie został rozliczony z Oddziałem i ujęty w ewidencji księgowej OGN, a żaden z ww. kosztorysów powykonawczych nie został zatwierdzony przez Oddział, co było wymagane na podstawie § 6 ust. 1 pkt 4 umów dzierżawy. Ponadto, udokumentowane ww. kosztorysami powykonawczymi remonty nie obejmowały pełnego zakresu rzeczowego, określonego w audytach energetycznych, a jeden z kosztorysów (dot. kotłowni Rybnik Towarowy) został odrzucony przez OGN.

¹⁶ Spółka TRROL odmówiła udzielenia NIK informacji o ilości i wartości remontów, modernizacji i inwestycji proekologicznych przeprowadzonych w należących do OGN kotłowniach

¹⁷ Z przeprowadzonych audytów energetycznych wynikało, że koszt techniczny wytworzenia ciepła po wykonaniu rekomendowanych remontów bądź modernizacji ulegnie zmniejszeniu jedynie w 6 kotłowniach spośród 16, w których rekomendowano przeprowadzenie takich prac (i to zaledwie o mniej niż 50 gr na m²). Z kolei, zużycie energii cieplnej, po rekomendowanych remontach bądź modernizacjach, miało wzrosnąć w 7 kotłowniach, utrzymać na dotychczasowym poziomie w 5 kotłowniach, a zmniejszyć się (o od 0,1 do 0,3 kWh rocznie na m²) jedynie w 4 kotłowniach. Ponadto, rekomendowane w audytach dwóch kotłowni moce nowych kotłów, które miały zostać zamontowane w miejsce poprzednich, określono szacunkowo, a w przypadku jednej kotłowni audyt wskazywał na konieczność sporządzenia odrębnego opracowania w tym zakresie.

¹⁸ W rozporządzeniu Ministra Infrastruktury z dnia 15 stycznia 2002 r. w sprawie szczegółowego zakresu i formy audytu energetycznego (Dz. U. z 2002 r. Nr 12, poz. 114), obowiązującym w okresie sporządzania audytów przez spółkę TRROL.

- kwota 43.985 zł, stanowiąca nadwyżkę kosztów dzierżawy kotłowni (ujętych w taryfie za dostarczane ciepło i zapłaconych przez OGN) nad przychodami Oddziału z czynszu dzierżawnego, płaconego przez spółkę TRROL.

6. NIK ocenia pozytywnie podjęcie przez Oddział, w latach 2008-2009, działań zmierzających do ograniczenia negatywnych skutków współpracy ze spółką TRROL w zakresie dzierżawy kotłowni i dostaw ciepła. Działania te, zainicjowane przez nowego Dyrektora OGN, powołanego na to stanowisko z dniem 1 czerwca 2008 r., polegały na wynegocjowaniu nowych stawek taryfowych za dostawę ciepła, a następnie zakończeniu współpracy ze spółką TRROL (poprzez wypowiedzenie w sierpniu 2009 r. umów dzierżawy kotłowni) oraz skierowaniu na drogę sądową pozwu o zwrot przez tę spółkę nienależnie zapłaconej przez OGN kwoty ponad 800 tys. zł.

NIK zwraca ponadto uwagę, że do umów ze spółką TRROL nie wprowadzono zmienionych stawek taryfowych, co było wymagane postanowieniami tych umów (§ 11 ust. 1 umów dzierżawy i § 16 ust. 2 umów dostawy ciepła), a także, iż umów na dostawę ciepła w ogóle formalnie nie wypowiedziano, a w ww. postępowaniu sądowym OGN nie dochodził pełnej kwoty roszczeń (nie dochodzono roszczeń o wartości netto 244,4 tys. zł)¹⁹.

Przedstawiając powyższe oceny i uwagi, Najwyższa Izba Kontroli wnosi o:

- 1. Oddawanie mienia PKP S.A. do używania po uprzedniej, rzetelnej analizie kosztów i korzyści, a także zabezpieczanie interesów ekonomicznych PKP S.A. w tego rodzaju działalności.***
- 2. Wprowadzenie skutecznego nadzoru nad wykonywaniem i dokumentowaniem czynności prowadzonych w toku postępowania przetargowego.***
- 3. Podjęcie działań zmierzających do dochodzenia w prowadzonych postępowaniach sądowych pełnych roszczeń Oddziału.***

¹⁹ Na kwotę tę składały się: 146,3 tys. zł z tytułu narzutów kosztów pośrednich i zysku od tych kosztów oraz 98,0 tys. zł z tytułu poniesionych przez Oddział kosztów eksploatacyjnych za niewykonane lub nieuzasadnione świadczenia (usługi kominiarskie i ubezpieczenia OC oraz narzuty na koszty tych świadczeń). Dyrektor Oddziału wyjaśniła, że pozew OGN dotyczył tylko roszczeń, o których mowa w sprawozdaniu z kontroli przeprowadzonej przez Biuro Audytu Wewnętrznego i Kontroli PKP S.A. w październiku 2008 r., co jednak, zdaniem NIK, nie usprawiedliwia niedochodzenia przez OGN pełnej kwoty roszczeń. Sąd Okręgowy w Katowicach, wyrokiem z 7.12.2009 r., oddalił powództwo OGN i zasądził, na rzecz spółki TRROL, zwrot kosztów procesu. W uzasadnieniu Sąd stwierdził, iż strona powodowa nie potrafiła wskazać podstawy prawnej dochodzonego roszczenia, podając wyłącznie okoliczności faktyczne. Sąd podniósł również, że Oddział płacił za zafakturowane przez pozwanego należności do końca obowiązywania umów, które zawarł i których treść akceptował. Od ww. wyroku Oddział złożył apelację, która do czasu zakończenia kontroli nie została rozpatrzona.

Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Katowicach, na podstawie art. 62 ust. 1 ustawy o NIK, oczekuje przedstawienia przez Panią Dyrektor, w terminie 30 dni od daty otrzymania niniejszego wystąpienia, informacji o sposobie wykorzystania uwag i wykonania wniosków bądź o działaniach podjętych w celu realizacji wniosków lub przyczynach niepodjęcia takich działań.

Zgodnie z treścią art. 61 ust 1 ustawy o NIK, w terminie 7 dni od daty otrzymania niniejszego wystąpienia pokontrolnego, przysługuje Pani prawo zgłoszenia na piśmie do Dyrektora Delegatury w Katowicach umotywowanych zastrzeżeń w sprawie ocen, uwag i wniosków zawartych w tym wystąpieniu.

W razie zgłoszenia zastrzeżeń, zgodnie z art. 62 ust. 2 ustawy o NIK, termin nadesłania informacji, o którym wyżej mowa, liczy się od dnia otrzymania ostatecznej uchwały właściwej komisji NIK.